

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE,
ULINZI NA USALAMA KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA
YA MAMBO YA NDANI YA NCHI KWA MWAKA WA FEDHA 2023/2024
PAMOJA NA MAONI YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA WIZARA HIYO KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025**

*[Imetolewa chini ya Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za
Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023]*

Mei, 2024

YALIYOMO

Ukurasa

ORODHA YA VIELELEZO	ii
SEHEMU YA KWANZA	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Maelezo ya Jumla.....	1
1.2 Msingi wa Taarifa	1
1.3 Mawanda ya Taarifa.....	2
1.4 Muundo wa Taarifa	4
SEHEMU YA PILI	5
2.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI KWA MWAKA 2023/2024 NA MAKADIRIO KWA MWAKA 2024/2025	5
2.1 Maelezo ya Jumla.....	5
2.2 Uchambuzi	6
2.2.1 Hali ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2023/2024	7
2.2.2 Uchambuzi wa Taarifa ya Uzingatiaji wa Maoni na Ushauri	8
2.2.3 Uchambuzi wa Hali ya Ukusanyaji wa Mapato	9
2.2.4 Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina	12
2.2.5 Utekelezaji wa Maoni na Ushauri wa Kamati	20
SEHEMU YA TATU	22
3.0 UCHAMBUZI WA MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025	22
3.1 Maelezo ya Jumla.....	22
3.2 Uchambuzi wa Mpango wa Utekelezaji kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025	22
3.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka 2024/2025	23
3.3.1 Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo.....	25
3.3.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi kwa ujumla.....	27
SEHEMU YA NNE	29
4.0 MAONI, USHAURI NA HITIMISHO	29
4.1 Maoni ya Kamati.....	29
4.2 Ushauri wa Jumla	31
4.3 Ushauri Mahsusi.....	32
4.3.1 Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji.....	33
4.3.2 Fungu 28- Jeshi la Polisi.....	33
4.3.3 Fungu 29- Jeshi la Magereza.....	34
4.3.4 Fungu 51- Wizara	35
4.3.5 Fungu 93 - Uhamiaji.....	37
4.4 Hitimisho.....	38
KIAMBATISHO NA. 01: UFAFANUZI WA HALI YA UTEKELEZAJI WA MIRADI MITATU ILIYOKAGULIWA	41
KIAMBATISHO NA. 02: UTEKELEZAJI WA MAONI NA USHAURI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA	44

ORODHA YA VIELELEZO

Ukurasa

- Kielelezo Na. 1** Ulinganisho wa Makadirio ya Mapato na Makusanyo kwa kila Fungu 9
- Kielelezo Na. 2** Ulinganisho wa Makadirio ya Mchango wa Kila Fungu katika Mapato na Mchango halisi kwenye Makusanyo..... 10
- Kielelezo Na. 3** Ulinganisho wa Bajeti iliyoidhinishwa na Bunge na Kiasi cha Fedha iliyopatikana kwa kila Fungu 13
- Kielelezo Na. 4** Makadirio ya Uwiano wa Aina za Matumizi ukilinganishwa na Uwiano wa Upatikanaji wa fedha kwa Aina za Matumizi 14
- Kielelezo Na. 5** Uwiano wa Bajeti kwa kila Fungu ukilinganishwa na Uwiano wa upatikanaji wa fedha kwa Miongoni mwa Mafungu hayo..... 15
- Kielelezo Na. 6** Mchanganuo wa Aina za Matumizi kwa Asilimia ya Jumla ya Bajeti inayokadiriwa 26
- Kielelezo Na. 7** Ulinganisho wa Uwiano wa Makadirio ya Bajeti ya Maendeleo kwa mwaka wa fedha 2023/2024 ukilinganishwa na uwiano wa makadirio ya Bajeti hiyo kwa Mwaka 2024/2025 27

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023, naomba kuwasilisha Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama kuhusu Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024, pamoja na Maoni ya Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025. Aidha, kwa wasilisho hili, naliomba Bunge lako tukufu liipokee taarifa hii na kuikubali kisha liidhinishhe Bajeti ya Wizara hiyo kama ilivyowasilishwa na Mtoa Hoja pamoja na maoni na ushauri wa Kamati.

1.2 Msingi wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, Msingi wa taarifa hii ni majukumu ya Kamati kwa mujibu wa Kifungu cha 6 (3) na Kifungu cha 7 (1) (a) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Bunge, pamoja na masharti ya Kanuni ya 118 (4) ya Kanuni za Bunge. Kanuni hizo kwa pamoja, zimeweka masharti yanayohusu uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji na Makadirio ya Matumizi ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kabla ya kujadiliwa Bungeni. Kwa masharti hayo, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya

Nje, Ulinzi na Usalama ilifanya uchambuzi na kupata maudhui ya Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, Sambamba na uchambuzi huo, Kamati ilizingatia masharti ya Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Bunge yaliyohusu kutembelea na kukagua utekelezaji wa miradi ya Maendeleo iliyotengewa fedha kwa mwaka wa fedha unaokwisha. Kazi hiyo, ilifanyika kati ya tarehe 12 na 14 Machi, 2024. Nafurahi kulijulisha Bunge kuwa uchambuzi wa taarifa ya utekelezaji wa Bajeti ya Maendeleo kwa mwaka wa fedha 2023/2024 ulitumia matokeo ya ziara ya ukaguzi wa miradi inayotekelezwa na Wizara ya Mambo ya Ndani ya nchi.

1.3 Mawanda ya Taarifa

Mheshimiwa Spika, kama inavyofahamika, mawanda ya Taarifa ya Uchambuzi wa Kamati kuhusu utekelezaji wa majukumu ya Wizara yanategemea muundo na majukumu ya Wizara inayohusika. Muundo na Majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi umejengwa kwenye msingi wa Hati Idhini kwa mujibu wa Tangazo la Serikali Na. 383 na 385 la tarehe 7 Mei, 2021 pamoja na marekebisho yaliyofanyika kwa Tangazo la Serikali Na. 534 la tarehe 2 Julai, 2021.¹

Mheshimiwa Spika, Wizara hii ilianzishwa na kupewa majukumu ya kushughulikia uandaaji, utekelezaji na usimamizi wa sera zinazohusu usalama wa raia na mali zao, uhamiaji, wakimbizi

¹Taz. <https://www.moha.go.tz>

na uraia nchini. Aidha, Wizara hii inahusika na utekelezaji wa majukumu ya Jeshi la Polisi, Jeshi la Magereza, Jeshi la Zimamoto na Jeshi la Uhamiaji. Vilevile, Wizara imepewa wajibu wa kusimamia na kuratibu masuala ya Huduma za Wakimbizi, Vitambulisho vya Taifa, Usajili wa Jumuiya za Kidini na zisizo za kidini na Huduma za Uangalizi (Probation).

Mheshimiwa Spika, Kwa wigo huo wa majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi, uchambuzi uliofanywa na Kamati umejumuisha Mafungu matano (5) ya kibajeti ambayo ni:-

- (i) Fungu 14 - Jeshi la Zimamoto na Uokoaji;
- (ii) Fungu 28 - Jeshi la Polisi;
- (iii) Fungu 29 - Jeshi la Magereza;
- (iv) Fungu 51 - Wizara (Makao Makuu) ikiwemo Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA); na
- (v) Fungu 93 - Jeshi la Uhamiaji

Mheshimiwa Spika, Bajeti ya Utekelezaji wa majukumu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa mwaka wa fedha 2023/2024 ilitengwa kwenye Mafungu hayo. Aidha, Bajeti inayoombwa na Wizara hii kwa Mwaka wa fedha 2024/2025 nayo imetengwa kwenye Mafungu hayo. Kwa msingi huo, Uchambuzi unaozingatia mafungu hayo, umegusa wigo mpana wa dhima ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi.

1.4 Muundo wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, Muundo wa Taarifa hii umezingatia urahisi wa kuelezea matokeo ya uchambuzi kwa namna inayoweza kueleweka kwa pamoja na masharti ya Kanuni ya 142 ya Kanuni za Bunge kuhusu Muundo wa Taarifa ya Kamati ya Bunge inayoingia Bungeni. Kwa msingi huo, Taarifa hii imegawanyika katika sehemu zifuatazo:-

- (a) Sehemu ya Kwanza inayoeleza maelezo ya utangulizi na kubainisha msingi, mawanda na muundo wa Taarifa;
- (b) Sehemu ya Pili inayobainisha Uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji wa majukumu ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2023/2024;
- (c) Sehemu ya nne inayoelezea uchambuzi wa makadirio ya mapato na matumizi kwa Mwaka wa fedha 2024/2025; na
- (d) Sehemu ya Nne inayobainisha maoni na ushauri pamoja na kuhitimisha.

Mheshimiwa Spika, Kwa muundo huo, Kamati inaamini kuwa maudhui na mtiririko huu utakuwa na manufaa kwa Bunge na kwa Wabunge watakaopata fursa ya kuchangia katika hoja hii. Aidha, maoni na ushauri wa Kamati utapata msingi na kuwa rahisi kuzingatiwa na Bunge na Mtoa Hoja.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI KWA MWAKA 2023/2024 NA MAKADIRIO KWA MWAKA 2024/2025

2.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Masharti ya Kanuni ya 117(1) na (2) ya Kanuni za Bunge yamebainisha idadi ya siku kwa ajili ya kutembelea miradi na kufanya uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Bajeti. Jumla ya siku zisizozidi saba zilipaswa kutumika kwenye ziara hizo na siku zisizozidi tisa zilipaswa kutumika kwa ajili ya Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji na Makadirio ya Bajeti. Nafurahi kulijulisha Bunge kuwa masharti hayo yalizingatiwa. Kwa kufanya hivyo, Kamati inaweza kufanya mambo yafuatayo:-

- (a) Kulijulisha Bunge hatua iliyofikiwa katika utekelezaji wa Miradi iliyoidhinishwa Fedha kwa mwaka 2023/2024;
- (b) Kubainisha mwenendo wa upatikanaji wa fedha ulivyo ikilinganishwa na makusudio ya Bunge lilipopitisha Bajeti ya Wizara hiyo;
- (c) Kulinganisha uzoefu unaojitokeza katika utekelezaji wa bajeti inayokwisha na mwelekeo wa bajeti kwa mwaka unaofuata; na

(d) Kutoa ushauri utakaoliwezesha Bunge kutekeleza ipasavyo wajibu wa kuishauri Serikali wakati wa kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii.

2.2 Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, sehemu hii ya Taarifa inahusu uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji kwa mwaka wa fedha 2023/2024 kwa lengo la kufafanua hatua iliyofikiwa hadi kufikia Mwezi Februari 2024. Ufafanuzi huo unagusa mambo matano yafuatayo:-

- (i) Hali ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2023/2024;
- (ii) Uchambuzi wa Taarifa ya Uzingatiaji wa Maoni na Ushauri;
- (iii) Uchambuzi wa Hali ya Ukusanyaji wa Mapato
- (iv) Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina
- (v) Hatua iliyofikiwa katika Uzingatiaji wa Ushauri wa Kamati.

Mheshimiwa Spika, mambo hayo manne yanatoa taswira muhimu kwa Bunge kuhusu Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara hii kwa Mwaka wa fedha 2023/2024. Aidha, Bunge litakapotaarifiwa kuhusu mambo hayo, litakuwa kwenye nafasi nzuri zaidi ya kujadili hotuba ya Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi aliyoiweka mezani mapema leo hii.

2.2.1 Hali ya Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa Fedha kwa Mwaka 2023/2024

Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024, Wizara hii ilipaswa kutekeleza jumla ya miradi 18 katika Mikoa mbalimbali nchini. Hata hivyo, kwa madhumuni ya masharti ya Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Bunge, Kamati ilitembelea miradi mitatu inayotekelezwa katika Mikoa ya Dodoma, Morogoro na Pwani. Ufafanuzi wa hali ya Utekelezaji wa Miradi hiyo ni **Kiambatisho Na. 01** cha Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla hali ya Utekelezaji wa Miradi inakabiliwa na changamoto za kibajeti kubwa mbili: Moja ni baadhi ya miradi kutokupata kabisa fedha zilizoidhinishwa na Bunge na changamoto ya pili ni kutokupata fedha kwa wakati kwa miradi iliyopokea fedha. Kutokana na hali hiyo Kamati ina maoni kuwa:

- (i) Si jambo jema kwa Miradi inayotekelezwa na vyombo vya Ulinzi na Usalama vilivyo chini ya Wizara hii kutopewa fedha za maendeleo kwa wakati;
- (ii) Kukosekana kwa fedha za maendeleo kwa ajili ya utekelezaji wa miradi iliyoidhinishwa fedha na Bunge ni jambo linalokwamisha lengo la kuwa na miradi inayotekelezwa na Wizara hii;

(iii) Utekelezaji wa miradi unaokwama kutokana na changamoto za kifedha unatatiza azma ya Serikali kuimarisha vyombo vinavyohusika na usalama wa raia na mali zao kwa ujumla.

Mheshimiwa Spika, kwa mtazamo huo, upo umuhimu kwa Serikali kuendelea kuimarisha upatikanaji wa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo iliyotengewa fedha kwa mwaka 2023/2024. Aidha, uzoefu wa mkwamo wa utekelezaji wa miradi kwa mwaka wa fedha unaokwisha unastahili kutumika ili kuwezesha utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa mwaka wa fedha unaokuja.

2.2.2 Uchambuzi wa Taarifa ya Uzingatiaji wa Maoni na Ushauri

Mheshimiwa Spika, Wakati wa Kupitia Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii, Kamati ilitoa Maoni na Ushauri kwenye Maeneo mbalimbali ya Mpango na Bajeti ya Wizara hii. Kwa madhumuni ya kuliwezesha Bunge kufuatilia ushauri unaotolewa, Kamati ilipokea maelezo ya Waziri kuhusu uzingatiaji wa ushauri huo. Maelezo kamili kuhusu maelezo hayo yanafafanuliwa katika **Kiambatisho Na. 02**.

2.2.3 Uchambuzi wda Hali ya Ukusanyaji wa Mapato

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa hali ya ukusanyaji wa mapato yaliyokadiriwa umezingatia ulinganisho wa namna zifuatazo:-

- (i) Ulinganisho wa hali ya ukusanyaji kati ya Februari 2023 na Februari 2024.
- (ii) Ulinganisho wa kiasi kilichokusanywa na Makadirio kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 01**

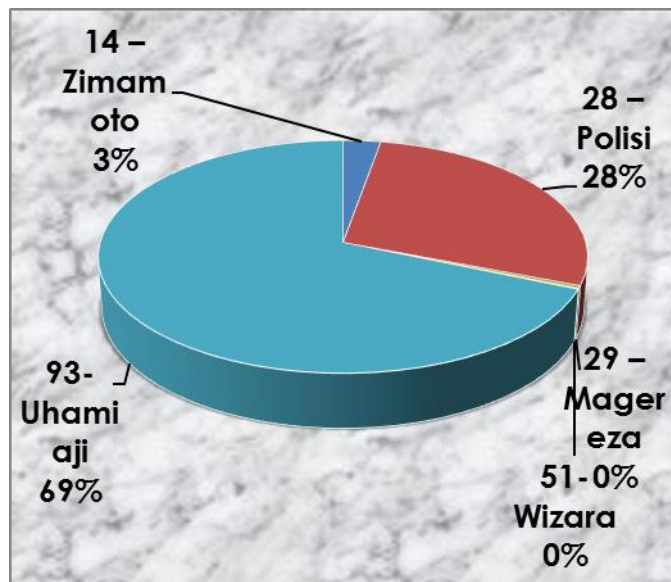
Kielelezo Na. 1 Ulinganisho wa Makadirio ya Mapato na Makusanyo kwa kila Fungu

FUNGU	Makadirio ya Mapato kwa mwaka 2023/2024	Makusanyo hadi Februari, 2024	Asilimia
14 – Zimamoto	11,000,000,000	8,239,863,356.5	75
28 – Polisi	110,500,000,000	68,240,670,717.05	62
29 – Magereza	1,500,000,000	660,663,974	44
51- Wizara	500,000,000	249,730,654	50
93- Uhamiaji	270,000,000,000	170,174,953,905.7	63
JUMLA	393,500,000,000	247,565,882,605.25	63

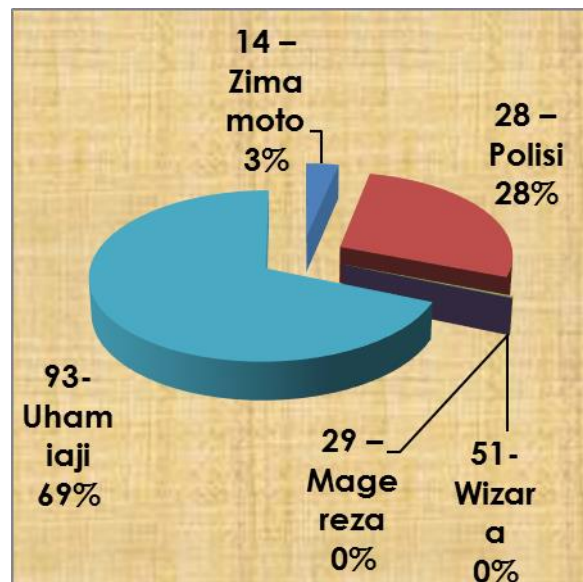
- (iii) Ulinganisho wa Mchango wa kiasi kinachokusanywa kwenye kila Fungu na mchango wa kiasi kilichokadiriwa kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 02.**

Kielelezo Na. 2 Ulinganisho wa Makadirio ya Mchango wa Kila Fungu katika Mapato na Mchango halisi kwenye Makusanyo

MCHANGO WA KILA FUNGU WAKATI WA MAKADIRIO

MCHANGO WA KILA FUNGU KATIKA MAKUSANYO

Chanzo: Randama ya Wizara 2024/2025

Mheshimiwa Spika, vigezo vitatu vilivyotajwa, vimezingatiwa katika Uchambuzi kwa kuwa vinabainisha uthabiti wa makadirio na ufanisi wa juhudi za ukusanyaji wa mapato. Aidha, uchambuzi wa namna hiyo unaonesha sehemu zinazohitaji kuwekewa mkazo na sehemu zinazostahili kutumainiwa zaidi.

Mheshimiwa Spika, Kwa vigezo hivyo, Uchambuzi umeonesha mambo yafuatayo:-

- (i) Kiasi kilichokusanywa hadi kufikia Mwezi Februari 2024 Machi, 2024 ni sawa na **asilimia 63** ya lengo la mwaka lililopangwa;

- (ii) Makusanyo ya Jeshi la Zimamoto yakilinganishwa na makadirio yalifikia **asilimia 75**, Uhamiaji **asimia 63** na Jeshi la Polisi **asilimia 62**. Aidha, Jeshi la Zimamoto na Uokoaji limeshindwa kukusanya kiasi cha **Shilingi 925,000,000/=** kutokana na ukaguzi wa magari. Sababu zilizotolewa ni kutokukamilika kwa mazungumzo kuhusu Tozo hiyo itakavyokusanywa kupitia Ankara Jumuishi;
- (iii) Makusanyo ya Jeshi la Magereza yaliyofikia **asilimia 44** na Wizara Makao Makuu yaliyofikia **asilimia 50** hayatoi matumaini ya kufikia lengo la makusanyo;
- (iv) Makusanyo ya jumla kwa wizara nzima yamefikia **asilimia 63** pungufu kidogo ya kiwango kilichostahili. Hali hiyo imetokana na makusanyo hafifu katika Jeshi la Magereza na Wizara yenyewe;
- (v) Makusanyo ya Jeshi la Zimamoto yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 2.7**. Taarifa zinaonesha yamechangia kwa **asilimia 3** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Mwezi Februari, 2024;
- (vi) Makusanyo ya Jeshi la Polisi, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 28** na yamechangia **asilimia 28** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Mwezi Februari, 2024;

- (vii) Makusanyo ya Jeshi la Magereza, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 0.4** lakini yamechangia kwa **asilimia 0.2** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Mwezi Februari, 2024;
- (viii) Makusanyo ya Wizara yenyewe, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 0.12** lakini yamechangia kwa **asilimia 0.10** kwenye kiasi kilichokusanywa hadi Mwezi Februari, 2024; na
- (ix) Makusanyo ya Fungu 93 - Jeshi la Uhamiaji, yalikusudiwa kuchangia katika lengo la Wizara kwa **asilimia 69**, taarifa ya Makusanyo ilionesha kuwa Fungu hilo limeshachangia **asilimia 69** ya kiasi kilichokusanywa.

Mheshimiwa Spika, Kwa uchambuzi huo, ni wazi kuwa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji linaweza kuongeza lengo la makusanyo kwa mwaka wa fedha 2024/2025. Aidha, Jeshi la Polisi na Jeshi la Uhamiaji yanahitaji kuongeza juhudi kidogo ili kuboresha makusanyo yanayotakiwa. Kwa upande wa Jeshi la Magereza, juhudi kubwa inahitajika katika ukusanyaji wa mapato. Aidha, kuna umuhimu wa kufanya tathmini ya lengo la makusanyo kwa upande wa Jeshi la Magereza na Wizara yenyewe ya Mambo ya Ndani.

2.2.4 Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina

Mheshimiwa Spika, bajeti inayoidhinishwa na Bunge hutoa matokeo yaliyotarajiwa iwapo fedha zinapatikana kama ilivyokusudiwa. Ili kujiridhisha na matokeo ya Bunge kuidhinisha Bajeti, Kamati ilichambua mwenendo wa upatikanaji wa fedha kwa kuangalia mambo yafuatayo:-

- (i) Kiwango cha Jumla ya fedha iliyopatikana ikilinganishwa na jumla ya bajeti iliyopitishwa na Bunge kwa Wizara hii kama inavyoonekana katika

Kielelezo Na. 03.

Kielelezo Na. 3 Ulinganisho wa Bajeti iliyoidhinishwa na Bunge na Kiasi cha Fedha iliyopatikana kwa kila Fungu

FUNGU	Makadirio ya Matumizi kwa Mwaka 2023/2024	Asilimia	Fedha iliyopatikana hadi Februari 2024	Asilimia
14-ZIMAMOTO	56,247,435,000	4	29,358,164,968.29	4
28-Polisi	797,962,459,000	61	511,796,711,207.89	61
29-Magereza	260,694,221,000	20	169,365,816,211.79	20
51-Wizara	80,473,600,000	7	46,426,294,246.94	6
93- Uhamiaji	98,443,188,000	8	74,366,220,098.16	9
JUMLA	1,293,820,903,000	100	831,313,206,730	100

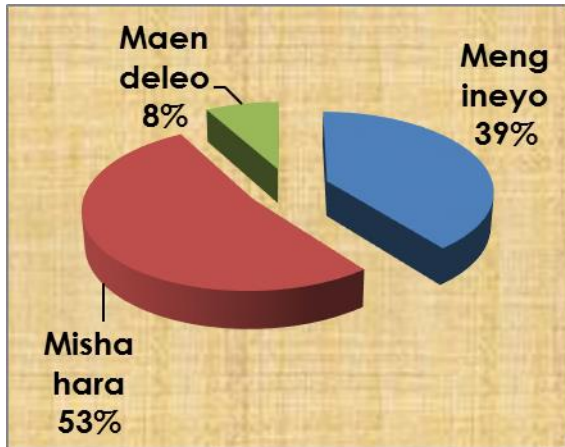
Chanzo: Randama ya Wizara

- (ii) Uwiano wa aina ya matumizi wakati wa kupitisha bajeti ukilinganishwa na uwiano wa aina hizo kwa fedha zilizopatikana kama inavyoonekana katika

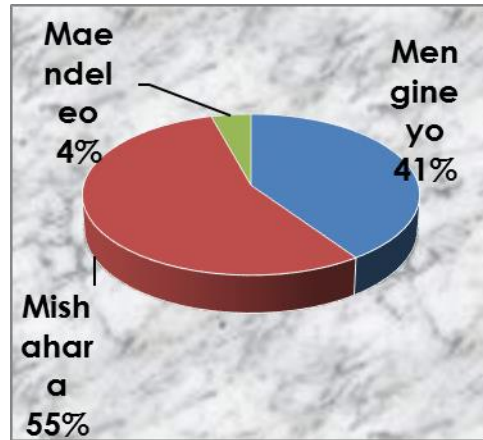
Kielelezo Na. 04.

**Kielelezo Na. 4 Makadirio ya Uwiano wa Aina za Matumizi
ukilinganishwa na Uwiano wa Upatikanaji wa fedha kwa Aina za
Matumizi**

Uwiano wakati wa Makadirio

Uwiano katika upatikanaji wa fedha

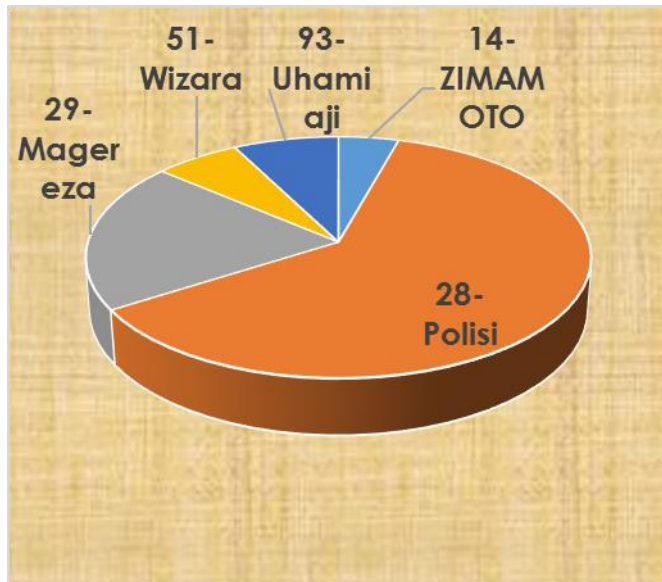

Chanzo: Randama ya Wizara 2024/2025

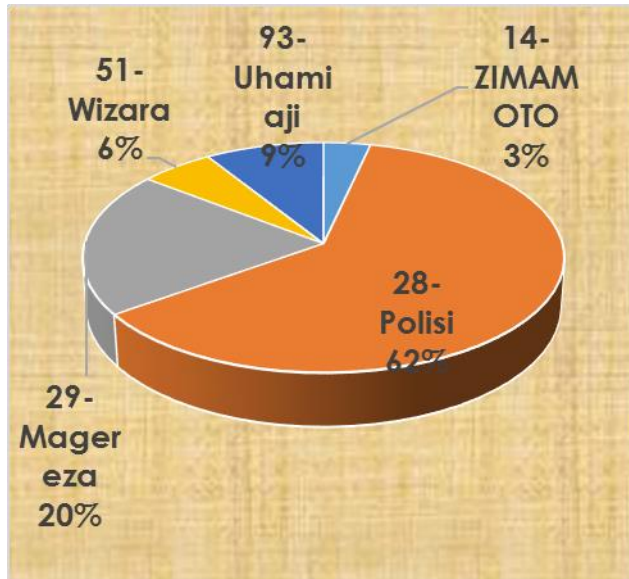
- (iii) Uwiano wa bajeti za Mafungu matano kama ilivyopitishwa na Bunge ukilinganishwa na uwiano wa fedha zilizopatikana kwa mafungu yote matano kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 05**;

Kielelezo Na. 5 Uwiano wa Bajeti kwa kila Fungu ukilinganishwa na Uwiano wa upatikanaji wa fedha kwa Miongoni mwa Mafungu hayo

Uwiano wakati wa makadirio

Uwiano katika upatikanaji wa fedha

- (iv) Kiwango cha fedha zilizopatikana hadi kufikia Mwezi Februari 2024 kikilinganishwa na upatikanaji wa fedha kwa kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2023.

Mheshimiwa Spika, vigezo hivyo ni viashiria muhimu vya mwenendo wa kiseru katika usalama wa raia na mali zao kwenye shughuli za umma kwa ujumla. Ulinganishaji unabainisha maeneo yanayohitaji msisitizo na ambayo yanaimarisha shughuli za umma, ustawi, amani na utulivu nchini. Mambo hayo kwa ujumla ni sehemu ya mambo muhimu yanayostahili jicho la chombo hiki cha uwakilishi wa wananchi.

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia hayo, Uchambuzi umebainisha yafuatayo:-

- (i) Kiasi cha Jumla ya fedha zilizopokelewa na Wizara hadi kufikia Mwezi Februari, 2024, ni **asilimia 55** ya fedha zilizoidhinishwa kwa ajili ya matumizi yote ya Wizara. Kiasi hicho kilipatikana katika kipindi cha robo ya tatu ya muda wa utekelezaji ambacho ni sawa na **asilima 75**;
- (ii) Wakati Bunge lilipoidhinisha Bajeti ya Wizara hii, Kiasi cha Matumizi ya Uendeshaji (OC) kilikuwa ni **asilimia 39** ya Jumla ya Bajeti ya Mafungu yote. Lakini upatikanaji wa fedha kwa matumizi ya aina hiyo umekuwa ni **asilima 41** ya jumla ya fedha kiasi kilichopatikana kwa Mafungu yote.
- (iii) Kiasi cha fedha kwa ajili ya miradi ya Maendeleo kilikuwa ni **asilimia 8.1** ya bajeti yote ya Wizara

wakati Bunge lililopitisha Bajeti. Lakini hadi kufikia Mwezi Februari, 2024 fedha zilizopatikana kwa ajili ya Matumizi ya Miradi ya Maendeleo ni **asilimia 4.1** ya Jumla ya fedha iliyopokelewa na Wizara.

- (iv) Kiasi cha Fedha kilichopatikana kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo ni **asilimia 29** ya kiasi kilichoidhinishwa na Bunge kwa ajili hiyo.
- (v) Jeshi la Zimamoto na uokoaji halikupokea kiasi chochote kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo ingawa jumla ya fedha zilizopokewa kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo kwa Mafungu yote ni **Shilingi 33,630,972,628.91**
- (vi) Jeshi la Polisi (Fungu 28), Jeshi la Magereza (Fungu 29), Wizara yenyewe (Fungu 51) na Jeshi la Uhamiaji (Fungu 93) walipokea fedha za maendeleo **chini ya asilimia 50.**
- (vii) Kiasi cha fedha kilichoidhinishwa na Bunge kwa Miradi ya Maendeleo inayotekelezwa na Wizara yenyewe kilikuwa ni **asilimia 41** ya Bajeti yote kwa miradi ya Maendeleo kwenye Mafungu matano. Lakini kiasi cha Fedha kilichopatikana kwa ajili ya miradi ya maendeleo inayotekelezwa na Wizara yenyewe ni **asilimia 62** ya fedha za miradi ya

maendeleo zilizopatikana kwa mafungu yote matano.

- (viii) Kiasi cha Fedha kilichopokewa na Wizara kwa ajili ya matumizi ya kawaida ni **asilimia 57** ya kiasi cha bajeti iliyoidhinishwa kwa ajili hiyo.
- (ix) Jumla ya Kiasi cha fedha kilichoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya matumizi ya kawaida kwa mafungu yote matano ni **asilimia 91** ya jumla ya bajeti ya Wizara nzima iliyoidhinishwa na Bunge. Lakini kiasi cha fedha kilichopokewa kwa ajili ya matumizi hayo ni **asilimia 68** ya jumla ya kiasi cha fedha zote kilichopokewa kwa mafungu yote matano.

Mheshimiwa Spika, kutokana na uchambuzi huo, Kamati imebaini kuwa mtiririko wa fedha kwa ajili ya Mishahara na Matumizi Mengineyo kwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi pamoja na Taasisi zake kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024 ni wa kuridhisha. Uchambuzi umeonesha kuwa Kwa Mafungu yote, Wizara imepokea zaidi ya asilimia 50 ya fedha zilizoidhinishwa kwa ajili ya Mishahara na matumizi Mengineyo.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa fedha kwa ajili ya miradi ya maendeleo, uchambuzi umeonesha kuwa kuna mtiririko wa fedha usioridhisha. Kwa mfano, Fungu 28-

Jeshi la Polisi, Fungu 29 Jeshi la Magereza na 93 Jeshi la Uhamiaji yamepata fedha za maendeleo chini ya asilimia 50. Aidha, Fungu 14 – Jeshi la Zimamoto na Uokoaji halikupata kabisa Fedha kwa ajili ya miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, Kwa hali hiyo ni dhahiri kwamba:

- (i) Kwa ujumla uendeshaji wa shughuli za kuhakikisha usalama wa raia na mali zao haukukabiliwa na changamoto kubwa. Hili limethibitishwa na taarifa za usalama wa raia zinazoonesha hali ya usalama kwa ujumla ni shwari na madhubuti;
- (ii) Maandalizi ya kujiimarisha kwa shughuli za zimamoto na uokoaji kwa kipindi cha mwaka wa fedha 2023/2024 yanahitaji kufanyiwa kazi inavyostahili kabla ya kufikia mwezi Julai 2024;
- (iii) Mipango ya kuboresha huduma za na urekebu kwa lengo la kuongeza tija ya kuwa na magereza nchini inafaa kuwekewa mkazo zaidi kabla ya kumalizika kwa mwaka wa fedha 2023/2024; na
- (iv) Mipango thabiti ya huduma za uhamiaji, wakimbizi, uangalizi, vitambulisho vya taifa, usajili wa Jumuiya ni miongoni mwa mambo yanayohitaji kuwekewa mkazo katika kipindi kilichobaki kabla ya kumaliza Mwaka wa fedha 2023/2024.

2.2.5 Utekelezaji wa Maoni na Ushauri wa Kamati

Mheshimiwa Spika, wakati wa kuchambua Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024, Kamati ilishauri masuala mbalimbali. Ili kulijulisha Bunge hatua iliyofikiwa katika uzingatiaji wa Ushauri huo, Kamati ilipokea maelezo ya Mtoa Hoja kuhusu hatua iliyofikiwa katika kufanyia kazi ushauri huo. Uchambuzi wa maelezo hayo umeonesha kwamba, kwa sehemu kubwa Serikali imezingatia ushauri. Ufafanuzi wa kina unaonekana katika **Kiambatisho Na. 1** cha Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, Mfano wa ushauri uliozingatiwa ni kuhusu Serikali kulipa uzito wa kipekee suala la mahitaji ya watumishi katika Idara na Majeshi ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi. Taarifa iliyowasilishwa ilieleza kuwa katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2023/2024 Serikali imetoa kibali cha ajira kwa Majeshi hayo. Kwa kibali hicho, Fungu 14 Jeshi la Zimamoto na Uokoaji limeajiri Askari wapya 225 , Fungu 28 – Jeshi la Polisi Askari wapya 7,228, Fungu 29- Jeshi la Magereza Askari wapya 734 na Fungu 93 – Jeshi la Uhamiaji Askari wapya 521.

Mheshimiwa Spika, pamoja na uzingatiaji wa ushauri, upo ushauri ambao utahitaji kufanyiwa kazi zaidi na Serikali. Mathalani, ushauri kuhusu Serikali kutoa fedha za

maendeleo kwa wakati kwa mafungu yote ili kutekeleza kwa ufanisi miradi inayopangwa. Aidha, Wizara hii kutokupokea fedha za maendeleo kwa kiasi kinachostahili ni suala ambalo linaathiri utendaji wa vyombo vya ulinzi na usalama na taswira yake kwa umma.

SEHEMU YA TATU

3.0 UCHAMBUZI WA MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025

3.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Masharti ya Kanuni ya 117 (2) ya Kanuni za Bunge yalitaka uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji kwa mwaka wa fedha unaoisha ili uzoefu wake utumike kwa mwaka wa fedha unaofuata. Aidha, uchambuzi wa makadirio kwa mwaka wa fedha 2024/2025 unafanyika kwa madhumuni ya kuhusianisha na mwelekeo wa utekelezaji wa shughuli za umma chini ya Wizara hii. Kwa madhumuni hayo uchambuzi uliofanyika uligusa maeneo yafuatayo:

- (i) Mpango unaolengwa kutekelezwa na wizara kwa mwaka wa fedha 2024/2025;
- (ii) Malengo ya ukusanyaji wa mapato;
- (iii) Makadirio ya Matumizi ya Kawaida; na
- (iv) Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya miradi ya Maendeleo.

3.2 Uchambuzi wa Mpango wa Utekelezaji kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii ulilenga kubaini iwapo, fedha zinazoombwa kuidhinishwa na Bunge zinawezesha tija ya

majukumu ya Wizara hii. Kufikia azma hiyo, Kamati ilichambua Mpango wa utekelezaji wa Wizara hii kwa mwaka wa fedha 2024/2025 kwa kulinganisha na majukumu ya msingi ya wizara na vyombo vyake vyote.

Mheshimiwa Spika, Naomba kulijulisha Bunge lako Tukufu kuwa, uchambuzi umeonesha namna mipango iliyobainishwa na Wizara inavyoweza kuimarisha usalama wa raia na mali zao, utulivu na amani nchini, udhibiti wa uingiaji na utokaji nchini, usajili wa Jumuiya, huduma za vitambulisho vya Taifa na mambo mengine kuhusu majukumu ya Wizara hii.

3.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka 2024/2025

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii umefanyika kwa kuzingatia mambo yafuatayo:-

- (i) Ulinganisho wa lengo la mapato kwa mwaka wa fedha 2023/2024 na ukusanyaji ili kuona uhalisia wa lengo linalowekwa kwa mwaka wa fedha 2024/2025;
- (ii) Uwiano wa mchango wa makadirio kwa kila Fungu ikilinganishwa na uzoefu wa mchango wa makusanyo ya kila Fungu kwa mwaka wa fedha 2023/2024; na
- (iii) Uwiano wa bajeti ya matumizi kwa lengo la makusanyo kwa mwaka wa fedha 2023/2024 ukilinganishwa na hali ilivyokuwa kwa ukusanyaji na upatikanaji wa fedha kwa

mwaka wa fedha 2023/2024. Lengo ni kujiridhisha zaidi na maeneo yanayohitaji msisitizo katika ukusanyaji.

Mheshimiwa Spika, Matokeo ya Uchambuzi yanaonesha mambo yafuatayo:-

- (i) Kiasi cha mapato kinachokadiriwa kwa mwaka wa fedha 2024/2025 kimeongezeka kwa **asilimia 3** ikilinganishwa na mwaka wa fedha 2023/2024. Hata hivyo, uzoefu wa ukusanyaji kwa mwaka wa fedha unaoisha ulionesha kumudu kukusanya **asilimia 63** hadi kipindi cha robo ya tatu ya kipindi cha utekelezaji.
- (ii) Fungu 14 – Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na Fungu 93 - Jeshi la Uhamiaji yanategemewa kufanikisha ongezeko la makadirio ya mapato. Lakini uzoefu wa makusanyo kwa mwaka wa fedha 2023/2024 ulionesha kuwa Jeshi la Uhamiaji halikuwa limefika asilimia 75 wakati wa Robo ya tatu ya Kipindi cha Utekelezaji.
- (iii) Makadirio ya Makusanyo kwa Fungu 28 - Jeshi la Polisi na Fungu 51- Wizara yenyewe yanalingana na makadirio kwa mwaka wa fedha unaokwisha.
- (iv) Makadirio ya Makusanyo kwa 29 – Jeshi la Magereza yamepungua kwa **asilimia 47**. Uzoefu wa makusanyo kwa mwaka wa fedha unaokwisha ulionesha umuhimu wa kupanga lengo kwa uhalisia zaidi.

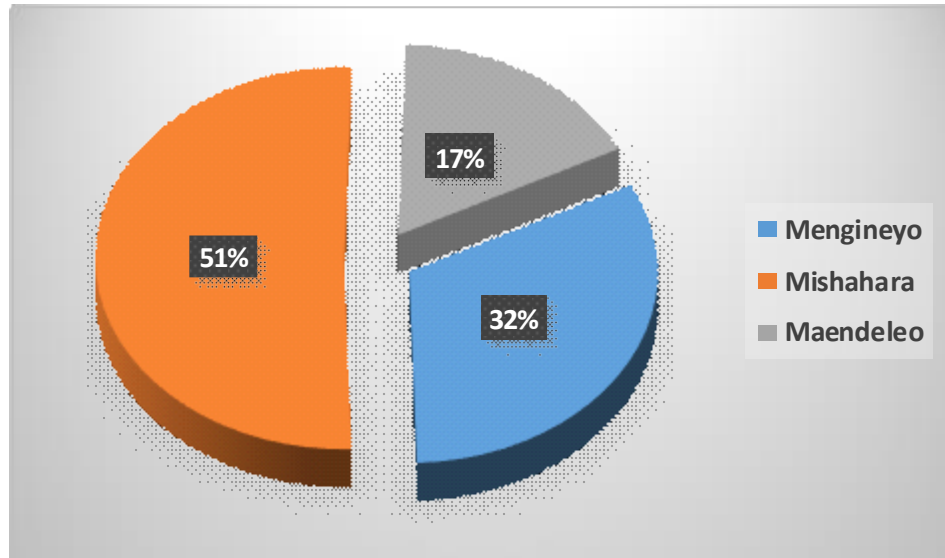
Mheshimiwa Spika, hali ya vitendea kazi na upungufu wa rasilimaliwatu vinaendelea kuwa changamoto. Uzoefu wa hali katika kipindi cha miaka mitano unaonesha kuwa, mambo hayo yamekuwa yakiathiri makusanyo ya mapato. Hivyo, kwa mwaka wa fedha 2024/2025, changamoto hizo zisipofanyiwa kazi lengo la makusanyo linalowekwa linaweza lisifikiwe.

3.3.1 Makadirio ya Matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Makadirio ya bajeti ya Maendeleo ulifanyika kwa kulinganisha na utekelezaji wa bajeti kwa mwaka wa fedha 2023/2024. Aidha, ulinganisho ulifanyika ili kubaini uwiano wa miradi inayopangwa kutekelezwa na shughuli za kawaida za uendeshaji. Kutokana na uchambuzi huo ilibainika kama ifuatavyo:-

- (i) Matumizi kwa ajili ya Miradi ya maendeleo yanakadiriwa kuwa asilimia 17 ya jumla ya Bajeti kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 06**.

Kielelezo Na. 6 Mchanganuo wa Aina za Matumizi kwa Asilimia ya Jumla ya Bajeti inayokadiriwa

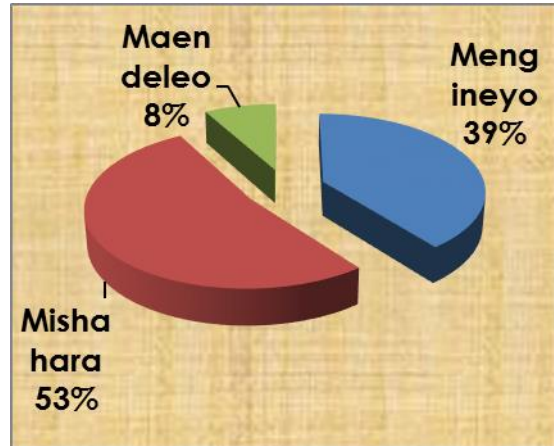

Chanzo: Randama ya Wizara 2024/2025

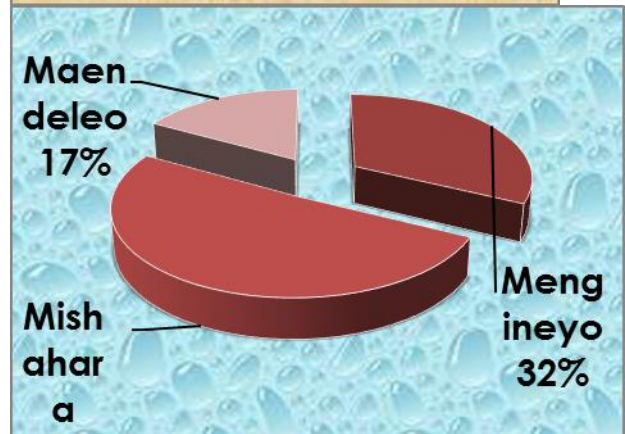
- (ii) Makadirio ya Bajeti ya Miradi ya Maendeleo yameongezeka kwa asilimia 173 ikilinganishwa na Makadirio kwa mwaka wa fedha 2023/2024;
- (iii) Uwiano wa bajeti ya Miradi ya Maendeleo kwa Bajeti nzima ya Mafungu yote ya Wizara umeimarika kutoka asilimia 8 Mwaka 2023/2024 hadi asilimia 17 ya bajeti yote kama inavyoonekana katika **Kielelezo Na. 07.**

Kielelezo Na. 7 Ulinganisho wa Uwiano wa Makadirio ya Bajeti ya Maendeleo kwa mwaka wa fedha 2023/2024 ukilinganishwa na uwiano wa makadirio ya Bajeti hiyo kwa Mwaka 2024/2025

Makadirio kwa mwaka 2023/2024

Makadirio kwa mwaka 2024/2025

3.3.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi kwa ujumla

Mheshimiwa Spika, Mbali na uchambuzi wa makadirio ya matumizi kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo, Kamati ilifanya uchambuzi wa jumla wa makadirio kwa mwaka wa fedha 2024/2025. Katika uchambuzi huo, Kamati ilibaini yafuatayo:-

- (i) Bajeti ya Wizara hii imeongezeka kwa **asilimia 32** ikilinganishwa na bajeti kwa mwaka wa fedha 2023/2024;
- (ii) Ongezeko la fedha za miradi ya maendeleo halitakuwa na mantiki iwapo Wizara haitahakikisha kuwa, Mafungu yote yanakamilisha taratibu za awali za kuomba fedha kwa wakati na kwamba HAZINA itatoa fedha zinazohusika kama inavyostahili.
- (iii) Makadirio ya Matumizi ya aina zote katika Wizara hii yamezingatia umuhimu wa kufanikisha uimarishaji wa hali ya Ulinzi, Usalama, Amani na utulivu nchini; na
- (iv) Makadirio ya Matumizi yaliyowasilishwa yasipoidhinishwa na Bunge kwa kiasi hicho au kwa nyongeza zaidi , majukumu ya Wizara hii yatakuwa mashakani na shughuli za umma nchini zitaingia matatani.

SEHEMU YA NNE

4.0 MAONI, USHAURI NA HITIMISHO

4.1 Maoni ya Kamati

Mheshimiwa Spika, uchambuzi ulioelezwa katika Taarifa hii, umejenga msingi wa jumla wa mtazamo wa Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kama yalivyowasilishwa na Mtoa Hoja. Aidha, Mtazamo huo unazingatia matokeo ya uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji na ufuatiliaji wa kawaida wa shughuli za Wizara hii. Kwa msingi huo, Kamati ina mtazamo ufuatao:-

- (i) Makadirio ya matumizi ya fedha kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo yatakuwa na mantiki ikiwa Wizara kupitia Taasisi zake zitaweka utaratibu mzuri wa kuanza na kukamilisha taratibu za awali mapema ili kuweza kuomba fedha hizo HAZINA kwa wakati. Kushindwa kukamilisha taratibu hizo mapema si jambo lenye afya kwa miradi ya Maendeleo;
- (ii) Juhudi kubwa zinazofanywa na Serikali katika kuimarisha vyombo vya ulinzi na usalama vilivyo chini ya Wizara hii ni jambo la kupongezwa na kujivunia. ili kuendelea kuimarisha utendaji utakaozingatia matumizi ya teknolojia mtiririko wa fedha kwa ajili ya vyombo hivyo ni suala la kupewa umuhimu stahili wakati wote kwa kuzingatia mipango iliyopo;

- (iii) Pamoja na juhudi za Serikali katika kutatua changamoto ya Uhaba wa vyombo vya usafiri na usafirishaji kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara hii, changamoto hiyo isipoendelea kupatiwa utatuzi, utendaji utaendelea kuathirika;
- (iv) Uamuzi wa Serikali wa kutenga fedha kwa ajili ya ujenzi wa Vituo vya Polisi kwenye kata mbalimbali nchini kupitia Ofisi ya Rais TAMISEMI unastahili kuendelezwa na kuungwa mkono. Uamuzi huu unaongeza tija katika azma ya kuimarisha utulivu, amani, usalama, misingi ya haki na kuweka mustakabali wa jamii katika ngazi za chini kiutawala;
- (v) Matumizi ya vifaa vya kisasa na vya kidijitali yanahitaji kuzingatiwa ipasavyo wakati wa Ujenzi wa Ofisi za Vyombo vya Ulinzi vilivyo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani. Kufanya hivyo kwa sasa ni jambo linaloweza vyombo hivyo kuendelea kuwa madhubuti na kwa sasa na badaye kama ilivyobainishwa katika Ilani ya Chama Cha Mapinduzi ya Mwaka 2020 katika ukurasa wa 155-160;
- (vi) Kitendo cha kushindwa kukusanya maduhuli kwa maelezo kuwa Taasisi za Serikali hazijakubaliana namna ya kukusanya ni jambo lisilofaa kwa kuwa hali hiyo inasababisha Serikali kukosa mapato yanayostahili; na

(vii) Ujenzi wa ofisi za Majeshi yaliyochini ya Wizara unaondelea katika sehemu mbalimbali nchini usipofanyika sambamba na upimaji wa maeneo hayo na kupata hati, utaendelea kuwa chanzo cha migogoro kwa wakati ujao.

4.2 Ushauri wa Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa msingi wa Maoni na mtazamo niliyotoa, Kamati inashauri ifuatavyo:-

- (i) Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi iweke utaratibu mzuri wa kuanza mapema maandalizi ya awali ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo ili kuweza kuomba fedha za Maendeleo HAZINA kwa mafungu yote Matano kwa wakati.
- (ii) Serikali iendelee kuboresha hali ya vyombo vya usafiri na usafirishaji kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara hii. Kufanya hivyo, kutaboresha utendaji kazi wa Majeshi haya katika kukabiliana na uhalifu pamoja na majanga mbalimbali na hivyo kuboresha hali ya usalama wa raia na mali zao.
- (iii) Serikali iendelee na mkakati wake wa kuboresha hali ya vifaa na vitendea kazi kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani. Kufanya hivyo kutaongeza ufanisi wa Majeshi hayo katika utendaji kazi ikiwemo ukusanyaji wa maduhuli.

- (iv) Serikali iweke mikakati ya kupata Hati ya Umiliki wa ardhi katika maeneo yote yaliyopangwa au yanayotarajiwa kujengwa Ofisi za Majeshi yaliyo chini ya Wizara hii. Mkakati huu uende sambamba na kupata Hati kwa maeneo yote yenye Ofisi za Majeshi hayo yasiyo na Hati.
- (v) Pamoja na juhudi za serikali kuongeza ajira kwa Majeshi yaliyo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani katika kipindi cha miaka miwili iliyopita, Serikali iendeleo kuviwezesha Vyombo vya Ulinzi na Usalama kwa kuajiri Askari wengi zaidi ili kuimarisha utendaji kazi wa vyombo hivyo katika kuhudumia wananchi.
- (vi) Serikali iboreshe matumizi ya teknolojia ya kisasa katika utendaji kazi wa Majeshi yaliyo chini ya Wizara ya Mambo ya ndani. Kufanya hivyo kutasaidia Majeshi haya kwenda na mabadiliko ya sayansi na teknolojia ambayo yanakuwa kwa kasi Duniani.

4.3 Ushauri Mahsus

Mheshimiwa Spika, Zaidi ya Ushauri wa jumla, Kamati inao ushauri kwa kila Fungu kulingana na yaliyobainika. Ushauri huo ni kama ifuatavyo:-

4.3.1 Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji

Mheshimiwa Spika, Ili kufanikisha ustawi wa watu nchini kutokana na shughuli mbalimbali za jamii na za umma, Huduma za Zimamoto na uokoaji zinahitaji kuendelea kuboreshwa. Kamati inashauri kuwa:

- (i) Serikali ihakikishe Ujenzi unaoendelea wa Ofisi za Jeshi la Zimamoto na Uokoaji katika Mikoa mbalimbali nchini unakamilika kama ilivyokusudiwa ili kupanua huduma za Jeshi hili katika maeneo hayo. Kufanya hivyo kutaboresha utendaji katika kutoa huduma za Zimamoto na Uokozi nchini; na
- (ii) Jeshi la Zimamoto na Uokoaji lijipange kutumia mbinu za kiteknolojia na za kisasa katika kupambana na majanga mbalimbali. Hili lifanyike sambamba na kutoa mafunzo mahsusni ya kisasa ya zimamoto na uokozi ndani na nje ya nchi kwa Askari wa Jeshi hili.

4.3.2 Fungu 28- Jeshi la Polisi

Mheshimiwa Spika, kwa kutambua nafasi ya Jeshi la Polisi katika kuimarisha usalama wa raia na mali zao pamoja na kufanikisha amani, utulivu na ustawi katika Jamii, Kamati inashauri kama ifuatavyo:-

- (i) Serikali iendelee kusimamia inavyostahili katika kuhakikisha Askari wa Jeshi la Polisi wanazingatia

Sheria, Kanuni, taratibu, miiko, weledi na maadili ya Jeshi la Polisi katika utendaji kazi wao;

- (ii) Jeshi la Polisi lijikite kwenye matumizi ya vifaa vya kisasa vya kiteknolojia katika kukabiliana na uhalifu. Hatua hii iende sambamba na kutoa mafunzo ya kisasa kwa Askari ili kuwawezesha kutumia vifaa hivyo katika utekelezaji wa majukumu yao; na
- (iii) Jeshi la Polisi liendeleo kuimarisha ushiriki wa Jamii katika dhana nzima ya Usalama wa Raia na mali zao. Kufanya hivyo kutasaidia Jeshi hilo kupata taarifa fiche kwa wakati na hivyo kuimarisha mapambano dhidi ya uhalifu katika Jamii.

4.3.3 Fungu 29- Jeshi la Magereza

Mheshimiwa Spika, ili kudhibiti amani katika jamii kwa kuimarisha huduma za magereza na kuongeza tija ya shughuli za urekebu magerezani, Kamati inashauri yafuatayo:-

- (i) Pamoja na kuipongeza Serikali kwa kutenga fedha kwa ajili ya kukamilisha Ujenzi wa Magereza mapya mawili pamoja na kukarabati Magereza manne kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, Serikali iendeleo kutoa fedha hizo kwa kadri zitakavyoidhinishwa na Bunge. Aidha, upatikanaji wa fedha hizo ulingane na ratiba

ya utekelezaji wa shughuli zilizopangwa ili kuwezesha tija inayokusudiwa.

- (ii) Jeshi la Magereza liandae mkakati wa kuboresha miundombinu chakavu kwenye baadhi ya magereza nchini kwa awamu ikiwa ni sehemu ya kuboresha mafunzo ya urekebu kwa wafungwa nchini. kufanya hivyo kutasaidia kufikia tija iliyokusudiwa katika utoaji wa mafunzo ya urekebu.
- (iii) Serikali iliwezeshe jeshi la Magereza kupata magari hususan kwa ajili ya kusafirisha mahabusu. Kufanya hivyo kutakwenda sambamba na mkakati wa Serikali ya Awamu ya Sita ya kuimarisha mfumo wa Haki Jinai nchini.
- (iv) Kama sehemu ya kuimarisha mfumo wa haki jinai nchini Jeshi la Magereza litekeleze kwa ukamilifu na ufanisi mpango wa kuimarisha huduma za Mahakama Mtandao kwa kujenga vyumba maalum katika Magereza 20 yaliyopangwa kufungwa mfumo huo katika Mwaka wa Fedha 2024/2025.

4.3.4 Fungu 51- Wizara

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa taarifa na makadirio kwa Fungu 51 umeipa kamati nafasi ya kushauri ifuatavyo:-

- (i) Wizara iisimamie kwa karibu Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kuhakikisha kuwa inatekeleza mpango wa utambuzi wa watu kwa kutoa Jamii Namba kwa Raia halali wa Tanzania ikiwemo watoto kuanzia chini ya mwezi mmoja. Jamii Namba hiyo ndio itakuwa namba ya utambulisho wa mwananchi katika kila eneo.
- (ii) Serikali ifanye mapitio ya Sheria ya Parole ili kubaini changamoto za kisheria zinazoathiri ufanisi katika utekelezaji pamoja na lengo la kutungwa kwake kwa madhumuni ya kufanya marekebisho ili kuiboresha inavyostahili.
- (iii) Serikali iandae mkakati wa kudhibiti mapema Jumuiya zote zinazoendesha shughuli zake kinyume na malengo yaliyoainishwa wakati wa usajili. Kufanya hivyo kutasadia kudhibiti madhara ambayo yanaweza kutokea hali hiyo isipodhibitiwa mapema.
- (iv) Serikali iboresha muundo wa Idara ya Huduma kwa Wakimbizi kwa kuanzisha kitengo maalum cha kufuatilia wakimbizi waliopo nje ya makambi na makazi ya wakimbizi ili kitengo hicho kiweze kusimamia kikamilifu utekelezaji wa Mpango wa kuwatafuta, kuwatambua na kuchukua hatua za

kisheria kwa Wakimbizi walio nje ya makazi na makambi ya wakimbizi.

- (v) Wizara pamoja na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji zishirikiane na Wizara ya Fedha na kuainisha namna bora ya Fungu 14 litakusanya maduhuli yatokanayo na Tozo za ukaguzi wa magari. Kufanya hivyo kutasaidia kuongeza mapato ya Serikali.

4.3.5 Fungu 93 - Uhamiaji

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Jeshi la Uhamiaji, Kamati inashauri kuwa:

- (i) Serikali iendelee kuliwezesha Jeshi la Uhamiaji kupata vyombo vya usafiri ili kuwabaini wahamiaji wasio na vibali na kuwachukulia hatua stahiki kwa mujibu wa Sheria;
- (ii) Serikali iandae mkakati wa kuliwezesha Jeshi la Uhamiaji kufunga mfumo wa uhamiaji Mtandao katika Ofisi zote za Uhamiaji zisizo na mifumo hiyo sambamba na mfumo wa udhibiti wa mipaka kwenye ofisi na baadhi ya vituo vya kuingia na kutoka nchini. kufanya hivyo kutasaidia kuongeza ufanisi wa Jeshi hilo kwa kutumia vifaa vya kisasa;
- (iii) Serikali iendelee na mkakati wa makusudi wa kudhibiti mianya ya njia zisizo rasmi zaidi ya 1000 katika mikoa mbalimbali ya mipakani ikiwemo

kutumia mifumo ya udhibiti mipaka (e-border). Kufanya hivyo itakuwa ni sehemu ya kudhibiti uingiaji wa wahamiaji haramu pamoja na bidhaa za magendo nchini; na

- (iv) Uboreshaji wa Jeshi la Uhamiaji katika matumizi ya vifaa na vitendea kazi uende sambamba na kutoa mafunzo kwa Askari ili waweze kutumia vifaa na vitendea kazi hivyo kwa ufanisi na kupata tija iliyokusudiwa.

4.4 Hitimisho

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru kwa kunipa nafasi kwa ajili ya kuwasilisha Taarifa hii. Aidha, Nawashukuru Wajumbe wa Kamati ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama ambao maoni, ushauri na ushirikiano wao umewezesha kukamilika kwa taarifa hii. Naomba majina yao kama yalivyo orodheshwa katika Taarifa hii yaingie kwenye Taarifa Rasmi za Bunge (*Hansard*):-

1. Mhe. Vita Rashid Kawawa, Mb	- Mwenyekiti
2. Mhe. Vincent Paul Mbogo, Mb	- M/Mwenyekiti
3. Mhe. Abdi Hija Mkasha, Mb	- Mjumbe
4. Mhe. Ali Juma Mohamed, Mb	- Mjumbe
5. Mhe. Bupe Nelson Mwakang'ata, Mb	- Mjumbe
6. Mhe. Cosato David Chumi, Mb	- Mjumbe

7.	Mhe. Daniel Tlemai Awack, Mb	- Mjumbe
8.	Mhe. Dr. Alfred James Kimea, Mb	- Mjumbe
9.	Mhe. Edwin Enosy Swalle, Mb	- Mjumbe
10.	Mhe. Fakharia Shomar Khamis, Mb	- Mjumbe
11.	Mhe. Felister Deogratius Njau, Mb	- Mjumbe
12.	Mhe. Grace Victor Tendega, Mb	- Mjumbe
13.	Mhe. Joseph Anania Tadayo, Mb	- Mjumbe
14.	Mhe. Joseph Michael Mkundi, Mb	- Mjumbe
15.	Mhe. Maulid Saleh Ali, Mb	- Mjumbe
16.	Mhe. Minza Simon Mjika, Mb	- Mjumbe
17.	Mhe. Muharami Shabani Mkenge, Mb	- Mjumbe
18.	Mhe. Mwinyikondo Rajab Mustafa, Mb	- Mjumbe
19.	Mhe. Maimuna Salum Mtanda, Mb	- Mjumbe
20.	Mhe. Zahor Mohammed Haji, Mb	- Mjumbe

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Wajumbe wa Kamati napenda kutumia fursa hii kumshukuru Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi Mhe. Eng. Hamadi Yusuf Masauni (Mb), Naibu Waziri, Mhe. Daniel Baran Sillo (Mb), pamoja na Watendaji wote wa Wizara kwa ushirikiano na mchango wao katika kipindi chote cha utekelezaji wa majukumu ya Kikanuni ya Kamati.

Mheshimiwa Spika, mwisho lakini si kwa umuhimu, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge Ndg. Nanelwa J. Mwihambi (ndc).

Aidha, napenda kuishukuru Sekretariat ya Kamati kwa kuratibu vyema shughuli za Kamati na kuhakikisha Taarifa hii inakamilika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo, sasa naliomba Bunge lako Tukufu lipokee Taarifa hii ili lijadili na likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 kama yalivyowasilishwa na Mtoa Hoja.

Mheshimiwa Spika, naunga mkono hoja na naomba kuwasilisha.

Vita Rashidi Kawawa, Mb

MWENYEKITI

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO
YA NJE, ULINZI NA USALAMA**

15 Mei, 2024

**KIAMBATISHO NA. 01: UFAFANUZI WA HALI YA UTEKELEZAJI WA
MIRADI MITATU ILIYOKAGULIWA**

NA	FUNGU/ MRADI NA.	UFAFANUZI	MAELEZO KUHUSU HALI YA UTEKELEZAJI
1.	<p>Fungu 29</p> <p>Mradi Na. 6305</p>	<p>Ujenzi wa Gereza la Wilaya na Ofisi za Jeshi la Magereza katika Wilaya ya Gairo unaotekelezwa na Jeshi la Magereza</p>	<p>(a) Mradi utagharimu kiasi cha Sh. Shilingi Bilioni 8.2;</p> <p>(b) Mradi ulianza kutekelezwa Mwezi Aprili, 2023;</p> <p>(c) Mpango wa Utekelezaji umwekwa kwa Awamu Nne;</p> <p>(d) Mradi unatekelezwa kwa utaratibu wa Force Accounts;</p> <p>(e) Awamu ya kwanza imekamilika kwa kiasi cha Shilingi 378,600,000/=;</p> <p>(f) Kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024 Bajeti iliyotengwa ni Shilingi 183,531,000/= kwa ajili ya mradi huu;</p> <p>(g) Hadi tarehe 13 Machi, 2024 Kamati ilipotembelea mradi huu (Miezi mitatu kabla ya kuanza kwa mwaka wa fedha ujao) hakuna kiasi chochote cha fedha kilichopokewa;</p> <p>(h) Mradi unakabiliwa na changamoto zifuatazo:-</p> <p style="padding-left: 40px;">(i) Ukosefu wa fedha ambao unakwamisha utekelezaji na</p>

NA	FUNGU/ MRADI NA.	UFAFANUZI	MAELEZO KUHUSU HALI YA UTEKELEZAJI
			<p>kutatiza madhumuni ya ujenzi; na</p> <p>(ii) Ukosefu wa maji utakwamisha tija iliyokusudiwa na mradi kwa kusababisha Mahabusu na Wafungwa kukosa huduma ya maji</p>
2.	<p>Fungu 51</p> <p>Mradi Na. 6501</p>	<p>Usajili na utambuzi wa watu katika Wilaya mbalimbali nchini. Mradi huu unajumuisha:</p> <p>(a) kuunganisha na kuwezesha mawasiliano kati ya vituo vya usajili vya Wilaya na Kituo cha Taarifa</p> <p>(b) kuunganisha Taasisi za Umma na Binafsi katika Mfumo wa Usajili na Utambuzi.</p>	<p>(a) Mradi ulitengewa kiasi cha Shilingi 41,094,585,000/=</p> <p>(b) Hadi kufikia Februari, 2024 kiasi cha Shilingi 15,894,277,762/= kilikuwa kimetumika kwa ajili ya usajili na utambuzi, uunganishaji wa mifumo ya NIDA na taasisi nyingine, ujenzi wa ofisi na vituo vya kanzi data.</p> <p>(c) Hadi tarehe 14, Machi, 2024 NIDA ilikuwa imepokea kiasi cha Shilingi 19,990,185,324/= kwa ajili ya Mradi huu.</p> <p>(d) Hadi wakati Kamati inakagua utekelezaji, upatikanaji wa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa mradi ulifikia kadiri ya asilimia 49 ya bajeti iliyotengwa.</p>
3.	<p>Fungu 28</p> <p>Mradi</p>	<p>Mradi huu unahusu ujenzi wa Nyumba Tatu za Makamishna wa Jeshi la Polisi jijini</p>	<p>(a) Mradi ulianza kutekelezwa Mwezi Machi, 2023 kwa uratatibu wa Force Accounts</p> <p>(b) Mradi huu utahitaji Shilingi 1,050,000,000/= ambapo kila</p>

NA	FUNGU/ MRADI NA.	UFAFANUZI	MAELEZO KUHUSU HALI YA UTEKELEZAJI
	Na. 6582	Dodoma.	<p>nyumba inagharimu shilingi 350,000,000/=</p> <p>(c) Kamati ilipokagua utekelezaji wa mrdadi huu ujenzi ulikuwa umefikia asilimia 80</p> <p>(d) Mradi unatarajiwa kukamilika ifikapo Mwezi Mei, 2024</p>

**KIAMBATISHO NA. 02: UTEKELEZAJI WA MAONI NA USHAURI WA
KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA
USALAMA**

Maelezo ya Jumla

Wakati wa kuchambua Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024, Kamati ilishauri masuala mbalimbali ambapo maelezo ya Wizara kuhusu utekelezaji wa maoni na ushauri huo ni kama ifuatavyo:-

- i) **Serikali imetoa zaidi ya asilimia 70 ya fedha za maendeleo kwa Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA). Kamati inashauri kiasi hicho cha fedha kiakisi uhalisia kwa Mamlaka hiyo kuongeza kasi ya kuandikisha na kugawa Vitambulisho vya Taifa hasa ikizingatiwa kuwa vitambulisho hivyo kwa sasa vimeungwanishwa na huduma muhimu mbalimbali.**

Katika kuongeza kasi ya usajili, mwaka 2022/23 Serikali ilitoa fedha **Shilingi 46,018,603,665.35** sawa na **asilimia 75** kwa ajili ya utekelezaji shughuli za maendeleo. Kutolewa kwa fedha hizo, kuliwezesha Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kutekeleza majukumu mbalimbali ikiwemo usajili na utambuzi, uzalishaji wa vitambulisho vya Taifa pamoja na kununua Kadighafi za kuzalisha Vitambulisho vya Taifa 13,514,251 ambazo hadi kufikia Februari, 2024 zilikuwa zimeshapokelewa. NIDA katika kipindi cha Julai, 2023 hadi Februari, 2024 imezalisha vitambulisho 7,668,561 hivyo kufanya jumla ya

vitambulisho vilivyozalishwa kutoka kuanza kwa zoezi usajili na utambuzi mwaka 2012 kufikia 20,548,067 sawa na asilimia 98.9 ya Namba za Utambulisho za Taifa (NIN) zilizozalishwa na kugawiwa kwa wananchi. Aidha, katika kipindi hicho pia imesambaza vitambulisho 7,385,083 na kufanya jumla ya vitambulisho vilivyosambazwa kufikia 19,743,367 sawa na asilimia 96 ya vitambulisho vilivyozalishwa.

ii) Wizara iweke utaratibu wa kufuatilia mtiririko wa fedha za maendeleo na utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa Mafungu yake yote matano.

Wizara imeweka utaratibu wa kufuatilia utolewaji wa fedha za maendeleo kutoka Hazina kila mwezi. Hadi kufikia Februari, 2024 fedha zilizotolewa kwa Wizara ni jumla ya Shilingi 30,091,917,752. Mchanganuo wa fedha hizo ni kama ifuatavyo: Fungu 28 Jeshi la Polisi imepokea jumla ya Shilingi 4,781,611,786 kati ya Shilingi 27,093,000,000 sawa na asilimia 17.6; Fungu 29 Jeshi la Magereza Shilingi 1,695,111,000 kati ya Shilingi 16,369,600,000 sawa na asilimia 10.4; Fungu 93 Idara ya Uhamiaji Shilingi 2,995,195,641.55 kati ya Shilingi 8,240,525,000 sawa na asilimia 36.3; Fungu 51 Makao Makuu ya Wizara Shilingi 629,814,000 kati ya Shilingi 2,200,000,000 sawa na asilimia 28.6; na NIDA Shilingi 19,990,185,324.36 kati ya Shilingi 36,400,000,000 sawa na asilimia 54.9. Hata hivyo, Mwezi Machi, 2024 NIDA ilipokea Shilingi 5,000,000,000 na hivyo kufanya fedha zote zilizipokelewa hadi sasa ni Shilingi 35,091,917,752

sawa na 33.4 ya bajeti yote ya fedha za maendeleo kwa mwaka 2023/2024.

- iii) Serikali izingatie umuhimu wa kutoa fedha za miradi ya maendeleo kama ilivyoidhinishwa na Bunge. Kwa kufanya hivyo, itasaidia kufanikisha utekelezaji wa miradi hiyo na kupatikana kwa tija ya miradi inayotekelezwa chini ya mafungu yote ya Wizara hii.**

Serikali imekuwa ikitoa fedha za maendeleo kulingana na mapato ya Serikali yaliyokusanywa na kwa kuzingatia mahitaji ya kitaifa. Hadi kufikia mwezi Februari, 2024 Serikali imetoa jumla ya Shilingi 35,091,917,752 ambazo ni fedha za ndani sawa asilimia 33.4 ya bajeti yote ya maendeleo kwa mwaka 2023/2024. Pia, Wizara imepokea jumla ya Shilingi 7,950,000,000 nje ya bajeti kwa mchanganuo ufuatao: Jeshi la Polisi Shilingi 6,000,000,000 za ununuzi wa redio za mawasiliano; na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji Shilingi 1,950,000,000 kutoka kwenye Mfuko wa Ustawishaji Makao Makuu Dodoma kwa ajili ya ujenzi wa Kituo cha Zimamoto Mji wa Serikali – Mtumba. Hivyo, kufanya fedha zilizopokelewa na Wizara kwa ajili ya Miradi ya maendeleo kuwa jumla ya Shilingi 43,041,917,752.

- iv) **Wizara iisimamie kwa karibu Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) kuhakikisha kuwa inatekeleza majukumu yake ipasavyo ikiwemo kuongeza kasi ya uandikishaji na ugawaji wa Vitambulisho vya Taifa kuendana na mahitaji.**

Wizara imeendelea kuisimamia NIDA kwa kutoa maelekezo na miongozo mbalimbali ili kuhakikisha inatekeleza majukumu yake ya msingi kama yalivyoainishwa katika Sheria ya Uanzishwaji wake. Katika kipindi cha Julai, 2023 hadi Februari, 2024 NIDA imesajili na kutambua watu 530,433. Kasi ya ugawaji wa vitambulisho imeongezeka kwa kutumia ofisi za Kata, mitaa, vijiji na Shehia ili kufikia lengo la kuhakikisha kila mwananchi aliyekidhi vigezo anapatiwa kitambulisho.

- v) **Serikali ifanye mapitio ya Sheria ya Parole ili kubaini changamoto za kisheria zinazoathiri ufanisi na lengo la kutungwa kwake kwa madhumuni ya kufanya marekebisho.**

Wizara kupitia Jeshi la Magereza imefanya mapitio ya Sheria ya Parole, Sura ya 400 ili kuzingatia mahitaji ya sasa na Mapendekezo ya Tume ya Haki Jinai. Maeneo yanayohitaji kufanyiwa marekebisho ni pamoja na maeneo yafuatayo:

- (a) Kifungu cha 4 inapendekezwa kifanyiwe marekebisho kwa kupunguza muda wa sifa ya Parole kutoka Kifungu cha kuanzia miaka 4 na kuwa miaka 3 ili kutoa nafasi kwa wafungwa wa vifungu kuanzia miaka 3 kunufaika na

Parole kwa kuwa hawaguswi na sheria nyingine zinazotoa vifungo mbadala;

- (b) Kifungu cha 4(a) inapendekezwa kiandikwe upya kwa kuruhusu mfungwa anayetumikia kifungu cha maisha na ambaye amekaa gerezani kwa muda usiopungua miaka 25 tangu alipohukumiwa au atakapofikisha umri wa miaka 65 na akiwa ametumikia miaka 15 ya kifungu. Inapendekezwa kifungu hiki kisomeke *“Life Imprisonment, shall not be placed on parole until he has served at least 25 years of his sentence; provided that he may be placed on parole when he has reached the age of 65 and he has served at least 15 years of his sentence”*;
- (c) Kifungu cha 4(b) kiboreshwe kwa kuongeza makosa ya usafirishaji haramu wa bindamu, utakatishaji fedha, uhujumu uchumi, ugaidi na makosa ya mitandao kuwa hawatonufaika na Parole;
- (d) Kifungu cha 6 kiboreshwe kwa kuandikwa upya na kuondoa mamlaka ya kutoa au kutotoa Parole kutoka kwa Waziri Mwenye Dhamana ya Mambo ya Ndani ya Nchi na kuwa chini ya Bodi ya Taifa ya Parole. Aidha, Waziri Mwenye Dhamana ya Mambo ya Ndani ya Nchi awe ni mamlaka ya Rufaa kwa mfungwa asiyeridhika na maamuzi ya Bodi ya Parole ya Taifa;
- (e) Kuondoa maneno **“Principal Commissioner of Prisons”** popote lilipotumika kwa kuwa cheo hicho hakipo kwa

sasa na kutumia neno “**Commissioner General of Prisons**”;
na

(f) Kuwekewa kifungu kipywa kitakachoweka muda usiozidi mwezi mmoja wa kushughulikia maombi ya Parole na au rufaa katika kila ngazi.

vi) Wizara ifanye tathmini ya Mfumo uliopo wa usajili wa Jumuiya za Kidini kwa lengo la kuona kama mfumo na utaratibu uliopo unakidhi mazingira ya sasa ambapo kumekuwa na Jumuiya nyingi ambazo zimesajiliwa lakini zinaendesha shughuli zake kinyume na malengo ya Jumuiya hizo.

Wizara imefanya tathmini ya Mfumo wa Usajili na Usimamizi wa Jumuiya za Kidini na kubaini mapungufu ya kimuundo yanayoathiri usimamizi wa Jumuiya hizo. Aidha, tarehe 14 Oktoba, 2023 Wizara ilifanya kikao kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais Ikulu, Ofisi ya Katibu Mkuu Kiongozi na Ofisi ya Rais TAMISEMI ili kujadili namna ya kuimarisha mfumo wa usajili na usimamizi wa Jumuiya nchini. Katika kikao hicho, iliazimiwa kuwa Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais TAMISEMI ihakikishe kuwa Ofisi za Wasajili Wasaidizi zinaanzishwa katika ngazi ya Wilaya kwa ajili ya kuimarisha mfumo wa usajili na usimamizi wa Jumuiya katika ngazi za wilaya.

Kwa sasa Wizara inaendelea na majadiliano na Ofisi ya Rais TAMISEMI ili kuona namna bora ya kuimarisha ushirikiano ili kuongeza tija na ufanisi katika mfumo wa usajili na usimamizi

wa Jumuiya nchini. Ni matarajio yetu kuwa hadi kufikia mwezi Mei, 2024 mazungumzo haya yatakuwa yamefikia hitimisho. Sambamba na jitihada hizo, Andiko la Maboresho ya Muundo wa Ofisi ya Msajili limeshaandaliwa na linaendelea kufanyiwa kazi ndani ya Wizara kabla ya kuwasilishwa Ofisi ya Rais UTUMISHI kwa hatua zaidi.

vii) Serikali iandae mkakati maalumu wa kuwatafuta, kuwatambua na kuchukua hatua kwa Wakimbizi walio nje ya makazi na makambi ya wakimbizi.

Kupitia vyombo vya ulinzi na usalama, wakimbizi watoro wamekuwa wakichukuliwa hatua za kisheria na kukamatwa. Aidha, Wizara imeandaa Mkakati Maalumu ambao ni endelevu wa kukabiliana na changamoto hiyo ya kiusalama na kuchukua hatua za kisheria za kukabiliana nazo. Utekelezaji wa mkakati huo umeanza na kazi zinazoendelea kufanyika ni pamoja na:

- (a) Kutoa elimu kwa Viongozi wa Mikoa na Wilaya zilizo na Makazi ya Wakimbizi wa Burundi walioingia nchini mwaka 1972 kuhusu athari za kijamii na kiusalama zinazosababishwa na uwepo wao;
- (b) Kusajili waomba hifadhi wapya kuanzia umri wa miaka sita (6) katika kanzidata ya NIDA kuepusha kundi hilo kujipatia nyaraka mbalimbali za utambulisho wa utaifa wa Tanzania kwa njia ya udanganyifu. Hadi kufikia

Februari, 2024 waomba hifadhi wapya 7,751 kutoka nchi ya Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo (DRC) wamesajiliwa;

- (c) Kushiriki katika mazoezi ya kubaini udanganyifu wa wakimbizi wanaotaka kuajiriwa katika baadhi ya vyombo vya ulinzi na usalama ambapo wakimbizi 18 walibainika na hatua stahiki zimechukuliwa; na
- (d) Kushiriki zoezi la uhakiki wa wananchi waliokuwa na changamoto za Namba za Utambulisho wa Taifa (NIN), Mkoani Kagera. Katika uhakiki huo uliohusisha wananchi 803, watu 26 walibainika kuwa ni wakimbizi waliosajiliwa hapa nchini. Hatua stahiki zimeendelea kuchukuliwa kwa wahusika ikiwemo kufungiwa kwa Vitambulisho hivyo.

viii) Serikali iendelee kutoa elimu ya kimkakati kwa wananchi juu ya umuhimu wa kutoa taarifa za uhalifu kwa wakati ikiwa ni sehemu ya jamiii kuchukua hatua dhidi ya uhalifu pamoja na umuhimu wa kuwa na ulinzi shirikishi katika makazi kama sehemu ya kukabiliana na uhalifu.

Idara ya Uhamiaji inaendelea kutoa elimu kwa umma juu ya athari za kuhifadhi wahamiaji haramu kupitia Kampeni ya "MJUE JIRANI YAKO", ambayo hutolewa kwa njia ya vyombo mbalimbali vya habari kama vile radio, magazeti, na Televisheni pamoja mikutano warsha, semina mbalimbali kwa makundi mbalimbali. Hadi kufikia mwishoni mwa mwezi februari

jumla ya ya vipindi 77 vilirushwa katika vyombo mbalimbali vya Habari na mikutano ya madiwani 58 na semina 205 katika mashule na vikundi vya mgambo zilifanyika. Aidha, Idara ya Uhamiaji inatoa elimu hiyo kupitia maonesho mbalimbali ya Kitaifa kama vile Siku ya Sheria na Wanawaka Duniani.

ix) Serikali iendelee kuyawezesha Majeshi yaliyo chini ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi vitendea kazi kwa kuzingatia mahitaji halisi na kwa wakati.

Serikali imeendelea kuiwezesha Idara ya Uhamiaji kwa kuipatia vitendea kazi ikiwemo magari. Kwa mwaka wa fedha 2023/24, Idara ya Uhamiaji ilitengewa **Shilingi bilioni 3.89** kwa ajili ya kununua magari 23 na tayari kiasi cha **Shilingi bilioni 1.73** kwa ajili ya ununuzi wa magari 11 zimepokelewa na kulipwa. Aidha, Idara ya Uhamiaji inaendelea kuwasiliana na Wizara ya Fedha ili kupata kiasi cha fedha kilichosalia kukamilisha ununuzi wa magari yaliyopangwa kununuliwa katika mwaka wa fedha 2023/24.

x) Serikali iandae Mpango Mkakati wa muda mrefu wa kutoa mafunzo ya Uokozi Majini (divers) kwa Askari wengi zaidi pamoja na ununuzi wa vifaa vya uokozi kwa kuzingatia mahitaji halisi.

Katika jitihada za kukabiliana na changamoto ya uhamiaji haramu kupitia majini, Idara ya Uhamiaji ipo katika maandalizi ya kuanzisha Kikosi ambacho kituo cha kwanza kitakua MOA

Mkoani Tanga. Katika hatua hizo tayari Idara imewapatia mafunzo ya wanamaji askari 25 na wamehitimu walihitimu mafunzo hayo mwezi Januari katika Chuo cha Kikosi Maalum cha Kuzuia Magendo Zanzibar (KMKM).

xi) Serikali pamoja na Mamlaka zake kuja na Mpango Mkakati wa muda mrefu na unaotekelezeka utakao hakikisha kwamba nchi yetu haindelei kuwa na wahamiaji haramu.

Idara ya Uhamiaji inaendelea kudhibiti na kusimamia mipaka kwa mujibu wa Sheria, Kanuni na miongozo inayotolewa sanjari na kupambana na watu wanaojihusisha usafirishaji wa binadamu magendo. Aidha, Serikali imeondoa sharti la Visa Rejea kwa Taifa la Ethiopia ili kuwawezesha vijana wa Taifa hilo wenye Pasipoti halali kupata Visa kwa utaratibu wa kawaida. Hatua hii inalenga kupunguza kwa kiwango kikubwa changamoto ya Wahamiaji haramu kutoka nchi ya Ethiopia ambao wamekuwa wakiingia nchini kwa makundi. Pamoja na hatua hiyo, Idara ya Uhamiaji kupitia mikutano na vikao mbalimbali vya kikanda na ile ya ujirani mwema imeendelea kuimarisha ushirikiano katika mapambano dhidi ya wahamiaji haramu.

xii) Jeshi la Magereza liandae mkakati wa kuanzisha na kutekeleza kilimo cha mazao ya chakula ikiwemo kilimo cha umwagiliaji. Mkakati huo uwe ni sehemu ya huduma ya urekebu na kujitosheleza kwa chakula.

Jeshi la Magereza tayari lina mkakati wa Mapinduzi ya Kilimo (2023/2024 – 2028/2029) unaolenga kuongeza uzalishaji wa mazao ya kilimo kwa kuwekeza kwenye ujenzi wa miundombinu na ununuzi wa mitambo na zana za kisasa za kilimo. Magereza saba (7) ya kimkakati yameshabainishwa, kati ya hayo magereza matatu (3) yameshafanyiwa upembuzi yakinifu wa awali wa skimu za umwagiliaji. Utekelezaji wa awali utaanzia kwenye eneo la **ekari 3,300** ambapo mazao makuu ya chakula ambayo ni mahindi, mpunga, maharage na alizeti yatalimwa zaidi ya mara moja kwa mwaka. Mahindi yatalimwa kwenye eneo la **ekari 1,500** kwenye magereza ya Kitete – Rukwa, Kalilankulukulu – Katavi na Kiabakari – Mara kwa eneo la ekari 500 kwa kila shamba. Zao la maharage litalimwa kwenye eneo la ekari 1,000 kwenye magereza ya Ilagala – Kigoma na King'ang'a – Dodoma ekari 500 kwa kila shamba. Mpunga utalimwa Pawaga ekari 500 na Alizeti italimwa Ushora ekari 300. Matarajio ya mavuno ni tani 14,175 za mahindi, tani 5,063 za mpunga, tani 2,000 za maharage na tani 540 za Alizeti. Mavuno hayo yatasaidia kuipunguzia Serikali mzigo wa kugharamia chakula cha wafungwa na mahabusu magerezani.

Mahitaji ya chakula cha wafungwa 35,000 kwa mwaka katika mazao hayo ni tani 7,515 za mahindi, tani 1,692 za mchele, tani 1,411 za maharage na tani 378 za mafuta ya kula.

Aidha, katika mwaka 2023/2024 Jeshi la Magereza limetenga **Shilingi 4,760, 000,000.00** kwa ajili ya utekelezaji wa Mkakati huo kwa kuboresha uzalishaji wa mazao ya kilimo sambamba na huduma ya Urekebu na kujitosheleza kwa chakula. Ambapo kati ya fedha hizo **Shilingi 1,500, 000,000.00** ni kwa ajili ya kuanza ujenzi wa miundombinu ya umwagiliaji Gereza Kitete-Nkasi na **Shilingi 3,260,000,000.00** ni kwa ajili ya ununuzi wa zana za kisasa za kilimo.

- xiii) **Serikali iliwezeshe Jeshi la Magereza kupata magari hususani kwa ajili ya kusafirisha mahabusu pamoja na magari kwa ajili ya shughuli za utawala ambapo kwa sasa mahitaji halisi ni magari 800. Upatikanaji wa magari hayo, pamoja na mambo mengine, utasaidia mahabusu kupata nafasi ya kusikiliza kesi zao kwa wakati uliopangwa na hivyo kuamuliwa mapema.**

Katika mwaka 2023/2024 Jeshi limetenga kiasi cha **Shilingi 6,691,416,000.00** kwa ajili ya kununua magari arobaini (40) yatakayo tumika katika shughuli za utawala na kusafirishia mahabusu. Hadi kufikia mwezi Februari, 2024 Fungu 29 limepokea kiasi cha **Shilingi 4,615,568,600.00** kwa ajili ya ununuzi wa magari ishirini na nane (28) kati ya hayo magari kumi na nane (18) ni kwa ajili ya utawala na magari kumi (10) ni kwa ajili ya kusafirishia mahabusu ambapo malipo ya magari hayo yameshafanyika. Upatikanaji wa magari hayo utasaidia mahabusu kupata nafasi ya kusikiliza mashauri yao kwa wakati uliopangwa.

- xiv) **Jeshi la Magereza lilishiriki kikamilifu katika kukabiliana na mabadiliko ya tabia nchi kwa kupanda miti na kuitunza katika magereza yote katika miji ambayo magereza hayo yapo. Aidha, kufanya hivyo kunaweza kuwa pia ni sehemu ya huduma za urekebu.**

Jeshi la Magereza linaendelea kushirikii katika kukabiliana na mabadiliko ya tabia nchi kwa kupanda miti na kutunza mazingira. Katika mwaka 2023/2024 Jeshi lilikuwa na lengo la kupanda miti 1,500,000 ambapo hadi kufikia mwezi Februari, 2024 jumla ya miti 1,009,440 imepandwa katika maeneo mbalimbali ya magereza yakiwemo makambi.

Aidha, Jeshi linaendelea kukabiliana na mabadiliko ya tabia nchi kwa kupunguza matumizi ya kuni kama chanzo kikuu cha nishati ya kupikia na kujielekeza katika matumizi ya nishati safi ya kupikia. Hadi kufikia mwezi Februari, 2024 jumla ya vituo sita (06) vya magereza vimeanza kutumia nishati safi ya kupikia. Vituo hivyo ni Gereza Ukonga, Keko, Chuo TCTA – Dar es Salaam, Shule ya Sekondari Bwawani – Pwani, Gereza Lilungu na Namajani – Mtwara na Gereza Mpanda.

- xv) **Serikali iongeze kasi ya utekelezaji wa mkakati wa kupima na kupata Hati za maeneo yote ya Majeshi ambayo hayajapimwa; kufanya hivyo kutaepusha migogoro baina ya wananchi na majeshi.**

Katika jitahada za kutekeleza mkakati wa upimaji wa maeneo ya magereza nchini, Jeshi la Magereza katika mwaka 2023/2024 limetenga **Shilingi 2,145,111,000.00** kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya upimaji na ulipaji wa fidia. Kati ya fedha hizo **Shilingi 1,945,111,000.00** ni kwa ajili kuwalipa fidia wananchi wanaopisha maeneo yatakayojengwa Magereza mapya katika Wilaya za Kishapu – Shinyanga, Ilemela – Mwanza na Nyasa – Ruvuma, Chamwino – Dodoma na Kaliua – Tabora na **Shilingi 200,000,000.00** ni kwa ajili ya Kufanya upimaji na uthamini wa ardhi katika maeneo 14 ya Magereza ambayo ni Chuo Kiwira – Mbeya, Chalinze – Pwani, Namtumbo – Ruvuma, Nanyumbu – Mtwara, Hanan’g – Manyara, Muleba – Kagera, Liwale – Lindi, Kalambo – Rukwa, Mlele – Katavi, Ikungi – Singida, Bahi – Dodoma, Wazo Hill, Kambi Kimbiji na Mvuti – Dar es Salaam.

Hadi kufikia Machi, 2024, jumla ya **Shilingi 1,695,111,477.51** zimepokelewa kwa ajili ya kutekeleza jukumu la upimaji maeneo ya Magereza na kulipa fidia. Kati ya fedha hizo **Shilingi 1,495,111,477.51** zimetumika kulipa fidia kwa wananchi 201 wanaopisha maeneo yatakayojengwa Magereza mapya katika wilaya za Kishapu-Shinyanga, Ilemela-Mwanza na Nyasa – Ruvuma na kiasi cha **Shilingi 200,000,000.00** kimepokelewa kwa ajili ya upimaji na uthamini wa ardhi katika maeneo 14 ya Magereza unaendelea.

xvi) Serikali iendelee kuviwezesha vyombo vya ulinzi na usalama kwa kuajiri askari wengi zaidi ili kuimarisha utendaji kazi wa vyombo hivyo.

Katika kukabiliana na changamoto ya upungufu wa askari, Serikali imeendelea kuajiri askari wapya kwa awamu kwa kila mwaka wa bajeti ambapo mahitaji halisi ni 29,796 na waliopo kwa sasa ni 14,592. Katika mwaka wa fedha 2023/2024 Serikali kupitia Jeshi la Magereza imeajiri askari wapya 734. Vilevile Jeshi limepata kibali cha kuajiri askari wengine 500 ambapo taratibu za kuajiri askari hao zinaendelea.

xvii) Dhana ya Polisi Jamii itekelezwe kwa ukamilifu katika kupambana na uhalifu hususani katika makazi ya watu

Jeshi la Polisi limeendelea kudumisha dhana ya Polisi Jamii kwa kuendelea kusogeza huduma za Polisi kwa wananchi kwa kuwapanga Polisi kata **3956** na sheikia **388** nchi nzima, kuhuisha miradi ya Polisi Jamii ikiwemo Ulinzi Shirikishi, Ulinzi Jirani na Familia yangu haina muhalifu kwa lengo la kudumisha mahusiano kati ya Polisi na jamii na kuendelea kutoa elimu/mafunzo kwenye Shule, Vyuu, Makanisa na Misikiti na kupitia mikutano ya hadhara kama mkakati wa kubaini na kuzuia uhalifu kwa kushirikiana na wadau wengine ndani ya jamii husika kwa kufanaya mikutano ya hadhara **7,585**, Vikao vya ndani **436**, Vyombo vya habari (Televisheni, Redio, Makala na Vipeperushi) **115**, Maonyesho (Sabasaba na Nanenane),

Makongamano, utoaji wa elimu katika nyumba za ibada **4,895**, Shule za Msingi na Sekondari **7,470**, Vituo vya bodaboda **7,462**. Huduma za polisi zimesogezwa kwa kupanga askari katika kata **3956** na shekhia **388**.

xviii) Askari wa Jeshi la Polisi wasimamiwe inavyostahili ili kuzingatia Sheria, taratibu, miiko, weledi na maadili ya Jeshi la Polisi katika utendaji kazi wao

Jeshi la Polisi limeendelea kusimamia nidhamu za askari kwa kuimarisha madawati ya maadili na malalamiko ambayo yamefikishwa hadi katika ngazi ya Wilaya. Pia mitaala ya mafunzo ya maadili imeboreshwa, umeanzishwa mpango wa kutoa elimu pamoja na kuanzisha mifumo ya kupokea malalamiko kidigitali.

xix) Usalama barabarani kutozingatiwa ipasavyo kwa sheria za usalama barabarani na matumizi duni ya teknolojia za kisasa katika kudhibiti usalama barabarani mambo yanayochangia ongezeko la ajali za barabarabani.

Jeshi la Polisi kupitia Shirika la uzalishaji mali la Polisi “police cooperation sole” linatekeleza mradi wa udhibiti wa Barabara kuu (high way patrol) Mradi unaolenga kusimamia utekelezaji wa Sheria ya Usalama barabarani kwa watumiaji wa Barabara kuu nchini kwa kutumia mifumo ya kidijitali. Mradi unatekelezwa kwa njia ya ubia “unsolicited”. **HATUA ZA UTEKELEZAJI:** Andiko la Mradi lipo tayari pamoja na “Feasibility study” imefanyika.

Andiko la mradi limepelekwa PPP Centre linasubiri kujadiliwa 25 Machi, 2024. Aidha, mradi wa ukaguzi wa magari wa lazima (Mandatory Vehicle inspection) umewasilishwa katika kikao cha steering Committee cha wizara ya fedha

xx) Ujenzi wa Ofisi za Jeshi la Zimamoto na Uokoaji unaoendelea katika mikoa mbalimbali nchini uzingatie upatikanaji wa eneo kubwa ambalo litakidhi ujenzi wa miundombinu ya kisasa na mahitaji ya baadae.

Jeshi linaendelea na utaratibu wa upatikanaji wa maeneo makubwa kwa ajili ya ujenzi wa vituo pamoja na nyumba za makaazi ya Askari unaokidhi miundombinu ya kisasa na mahitaji ya baadae. Aidha, kwa sasa maeneo kwa ajili ya ujenzi wa vituo yatakuwa na ukubwa wa mita za mraba **6000** na yale ya makaazi ya Askari yatakuwa na ukubwa wa mita za mraba **30000**.

xxi) Jeshi la Zimamoto na Uokoaji lijipange kutumia mbinu za kiteknolojia na za kisasa katika kupambana na majanga mbalimbali. Kufanya hivyo, kutasaidia jeshi hilo kutoa huduma katika miradi mikubwa ya kimkakati na kupambana na majanga kwa mbinu za kisasa zaidi.

Jeshi la Zimamoto na Uokoaji linaendelea na utaratibu wa kuwapatia mafunzo ya kisasa Maafisa na Askari ili kuendana na kasi ya ukuaji wa tekinolojia. Hadi kufikia Februari, 2024 Jumla ya Maafisa na Askari **178** wamepatiwa mafunzo kati ya

hao Maafisa na Askari **167** wamepatiwa mafunzo ya kitaalamu ndani ya nchi na **11** nje ya nchi. Pia, Jeshi linaendelea kupitia michoro na kutoa ushauri elekezi kuhusiana na kinga na tahadhari dhidi ya majanga ya moto na mengine hususan kufunga mifumo ya kisasa ya kung'amua na kuzima moto (Automatic alarm and Detection and Suppression Systems) katika miradi mikubwa ya kimkakati ikiwemo mradi wa SGR na upanuni wa viwanja vya ndege. Aidha, Serikali imekamilisha taratibu za upatikanaji mkopo wa magari ya zimamoto na uokoaji na vifaa vya kisasa ambavyo vitasaidia jeshi kutumia mbinu za kiteknolojia katika kupambana na majanga mbalimbali.